

Tullverkets föreskrifter och allmänna råd om pepparspray (OC-spray);

TFS 2012:14

beslutade den 15 oktober 2012.

Utkom från trycket
den 18 oktober 2012

Med stöd av 14 § förordningen (2007:782) med instruktion för Tullverket föreskriver¹ Tullverket följande.

1 § Tullverket får tilldela en tulltjänsteman OC-spray. Föreskrifterna ska bidra till att tjänstemännens behov av trygghet i tjänsten kan tillgodoses.

En tjänsteman inom processen Brottsbekämpning vilken utför kontrollarbete eller som utför spaning ska bära OC-spray. Finns det behov för andra tjänstemän att bära OC-spray får det ske efter särskilt beslut av chefen för respektive kompetenscenter eller av chefen för Norrlandsfunktionen.

Förutsättningarna i 4 § ska vara uppfyllda för samtliga tjänstemän som tilldelas OC-spray.

Definition och författningsbestämmelser

2 § Med OC-spray avses i denna författning en vätska som består av ett pepparfruktextrakt och vatten, och som med hjälp av drivgas kan sprutas ut i form av en koncentrerad stråle i avsikt att reta ögonen på och tillfälligt förblinda den mot vilken strålen riktas. Den aktiva substansen i OC-spray är capsaicin (oleoresin capsicum).

En anordning med OC-spray är ett föremål som till verkan och ändamål är jämförlig med tårgasanordningar och omfattas av 1 kap. 1 § och 3 § e vapenlagen (1996:67) och 1 kap. 1 § första stycket vapenförordningen (1996:70).

Tilldelning och användning

3 § En tulltjänsteman får bära endast en av Tullverket tilldelad OC-spray.

4 § En tulltjänsteman får tilldelas OC-spray endast

– om tjänstemannen har sådana arbetsuppgifter att det finns behov av att bära OC-spray för självskydd vid tjänsteutövningen,

¹ Dnr STY 2012-386.

- efter att ha genomgått fastställd utbildning i konflikthantering, självskydd, expanderbar batong och OC-spray med godkänt resultat, och
- om tjänstemannen bedöms vara lämplig att bära OC-spray.

En tulltjänsteman som tilldelas OC-spray ska omedelbart återlämna den om det inte längre finns förutsättningar för tilldelning enligt första stycket, eller om Tullverket av annan anledning begär att OC-sprayen ska återlämnas.

5 § En OC-spray får endast användas för att förhindra våld mot tulltjänstemannen själv eller någon annan, eller för att undanröja påbörjat eller överhängande hot som innebär trängande fara för sådant våld. Det är således inte tillåtet för en tulltjänsteman att använda OC-spray för att genomföra en tjänsteåtgärd.

Bestämmelser om nödvärn finns i 24 kap. 1 § brottsbalken. OC-sprayen är avsedd att användas som hjälpmedel för att skapa distans och för att avvärja våld.

Allmänna råd

OC-spray är ett hjälpmedel som innebär ett betydande mått av våldsanvändning. Vid användning av OC-spray inom ramen för nödvärnsrätten bör tulltjänstemannen inte använda sprayen i situationer där tjänstemannen har kontroll över den person mot vilken ingripandet riktas, såsom i förhörsutrymmen, när personen är belagd med fängsel eller befinner sig i ett fordon. Begränsningen för användning av OC-spray i fordon under färd motiveras av den särskilda hänsyn som måste tas till risken för att föraren av fordonet påverkas av sprayen och de allvarliga risker det innebär ur trafiksäkerhetssynpunkt. Endast om den frihetsberövade utövar mycket kraftigt våld kan OC-spray användas.

Vid användning av OC-spray mot en person som ingår i en folksamling måste särskild hänsyn tas till risken för att andra personer än den mot vilken åtgärden är riktad träffas av sprayen.

Sanering

6 § När en tulltjänsteman har använt OC-spray mot en person ska tjänstemannen, om det är möjligt, snarast se till att personen saneras från sprayen.

Rapportering

7 § Om en tulltjänsteman använder OC-spray i fall som avses i 5 § första stycket ska tjänstemannen snarast lämna en skriftlig rapport om händelsen till berört kompetenscenter eller till Norrlandsfunktionen. En kopia på rapporten ska också lämnas till processledningen för Brottsbekämpning.

Kompetenscentret eller Norrlandsfunktionen ska lämna ett yttrande över varje rapport tillsammans med en bedömning av hur åtgärden stämmer överens med denna författning. Yttrandet ska snarast sändas till processledningen för Brottsbekämpning.

Allmänna råd

Av tjänstemannens rapport bör händelseförlopp, tidpunkt, åtgärd och saneringsåtgärd framgå.

Utbildning och träning

8 § Under utbildning i användning av OC-spray får tulltjänstemän använda OC-sprayer enligt de instruktioner som den ansvarige instruktören lämnar.

En gravid tulltjänsteman får inte delta i sådan utbildning eller träning där deltagarna kontamineras av OC-spray. Detsamma gäller för en tjänsteman som av styrkta medicinska skäl inte får kontamineras av OC-spray.

Allmänna råd

Den gravida tulltjänstemannen ansvarar för att anmäla sin graviditet till närmaste överordnad. Tullverket har ansvar för att informera den gravida tjänstemannen om de risker som finns i samband med utbildningen. Instruktören bör i dialog med den gravida tjänstemannen avgöra vilka övriga moment som hon bör avstå från att genomföra.

Förvaring

9 § För förvaring av anordningar av OC-spray gäller förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. Dessutom gäller reglerna om förvaring av skjutvapen i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2005:9) om Polisens och andra statliga myndigheters förvaring och transport av skjutvapen och ammunition.

En OC-spray får endast bäras i tjänsten. Under övrig tid ska OC-sprayer förvaras i Tullverkets lokaler.

Cheferna för tullkriminalavdelningarna, biträdande cheferna för tullkriminalavdelningarna, cheferna för gränsskyddsavdelningarna, chefen för Norrlandsfunktionen och vakthavande befäl samt ersättare för vakthavande befäl kan för visst tillfälle medge att OC-sprayer för en kortare tid förvaras på en annan plats om det finns särskilda skäl och förvaringen sker under betryggande former. Ett beslut om ett sådant medgivande ska dokumenteras.

10 § En vapenredogörare som avses i 1 a § Tullverkets föreskrifter och allmänna råd (TFS 2001:13) om tjänstepistol ska ha redovisningsansvar för tilldelade OC-sprayer. Vapenredogöraren ska föra en förteckning över vilka tjänstemän som tilldelats OC-spray. Förteckningen samt löpande förändringar i denna ska redovisas till processledningen för Brottsbekämpning.

Kompetenscenter Gränsskydd Stockholm, Kompetenscenter Gränsskydd Göteborg, Kompetenscenter Gränsskydd Malmö och Norrlandsfunktionen ska ansvara för inventering av tilldelade OC-sprayer. Inventeringen ska ske enligt de rutiner som fastställts i Ekonomihandboken för Tullverket, avsnitt 5.4, i fråga om stöldbegärliga inventarier.

Förstöring

11 § Använd eller förbrukad OC-sprayanordning ska återlämnas till vapenredogöraren. Förstöring av OC-spray ska ske enligt en särskild rutinbeskrivning.

Denna författning träder i kraft den 1 november 2012.

TULLVERKET

THERESE MATTSSON

Sven-Peter Ohlsson
(Processen Brottsbekämpning)